

„A NYELVTANULÁS TRANSZFORMATÍV DÖNTÉS”

Interjú Dombi Judittal

Dombi Judit nyelvész, egyetemi docens, az Anglisztika Intézet Nyelvészeti Tanszék tanszékvezetője. Fiatalkorú, közkezdvelt oktató. A PTE Digitális Oktatás- és Tanulástámogató Központ egyik alapító tagja. 2021. november 5-én PAB tudományos díjban részesült a fiatal kutatói kategóriában a Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Akadémiai Bizottságának a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából tartott ünnepi ülésén. 2021-ben jelent meg *Intercultural Communicative Competence and Individual Differences. A Model for Advanced EFL Learners* című könyve Cambridge Scholars Publishing kiadónál. Ez adta beszélgetésünk apropóját.

Mióta tanítasz a PTE BTK-n? Mi a szakterületed?

2015 óta tanítok a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karán. 2013-ban doktoráltam, majd egy rövid időszakot óraadó oktatóként dolgoztam, gyeseen voltam a nagyobbik lányommal, majd egy tanévet a Károli Gáspár Református Egyetemen tanítottam. 2015 szeptember óta tanítok főállásban a BTK-n. Pécsen születtem és tanultam.

Ami szakterületem illeti, a szövegnyelvészet és a kommunikáció elméleti és alkalmazott aspektusai egyaránt nagyon érdekelnek. Egyrészt interkulturális és *lingua franca* kommunikációval, valamint ezek pragmatikai vetületével foglalkozom, tehát alapvetően elméleti nyelvészeti kérdéseken szeretek gondolkodni. Ám mégis a legtöbb kutatásom alkalmazott nyelvészet, hiszen szinte kizárólag csak empirikus vizsgálataim vannak, mindig tényleges megnyilvánulásokat elemzek, legyen szó nyelvtanulói, anyanyelvi, vagy akár számítógépekhez intézett humán interakciókról. Kimondottan szeretek olyan interakciós helyzeteket elemezni, amelyekben különböző nyelvek

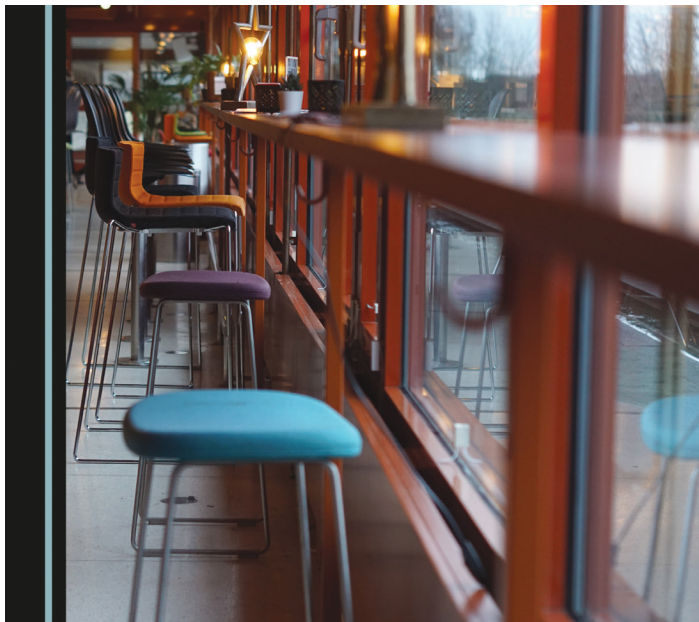
és kultúrák vannak érintve. A doktori disszertációm *A Mixed-Method Study on English Majors' Intercultural Communicative Competence* címmel interkulturális kommunikáció témakörben írtam, amely téma közel áll a tavaly megjelent monográfiámhoz is. Dióhéjban, az interkulturális kommunikatív kompetencia azt mutatja, hogy milyen készségek mennyire szükségesek ahhoz, hogy egy másodiknyelv-használó sikeresen kommunikáljon.

Miről szól az *Intercultural Communicative Competence and Individual Differences* című könyved?

Ez a könyv egy hosszú, közel hat szemesztert átívelő kutatást foglal magába, amely a pécsi angol szakos egyetemisták nyelvhasználatára fókuszál. A vizsgálatom tárgya az, hogy egy idegennyelvi kontextusban milyen tényezők befolyásolják azt, hogy valaki mennyire sikeresen és hatékonyan használja az angolt *lingua franca*ként. Emellett arra is keresem a választ, hogy mindezt, amit itt felvázoltam, milyen más tényezők befolyásolják. Dörnyei Zoltán, Csizér Kata, Tóth Zsuzsa és Nikolov Marianne révén nagyon komoly hagyományai vannak Magyarországon a nyelvtanulói egyéni különbségek kutatásának, az ő nyomdokain haladok tovább, hiszen az említett kutatásban vizsgáltam több tényezőt is, mint például a motivációt, a kommunikációs hajlandóságot, a nyelvhasználathoz köthető szorongást; mindezek egymásra hatása határozza meg az egyén nyelvhasználatát.

A monográfia az interkulturális kommunikatív kompetencia és az idegennyelvi kommunikáció esetében megfigyelhető egyéni különbségek kapcsolatát vizsgálja interkulturális interakciós kontextusokban. Általánosan elmondható, hogy a könyv egy összefoglaló kritikai áttekintést nyújt az interkulturális kommunikatív kompetencia és

egyéni különbségek szakirodalmáról, valamint bemutatja az egyetemünk angol szakos hallgatóit vizsgáló longitudinális kutatás eredményeit.

Intercultural Communicative Competence and Individual Differences

A Model for Advanced EFL Learners

Judit Dombi

Miért időszerű a kutatásod?

Azt gondolom, hogy több szempontból is időszerű. Egyrészt a nemzetköziesítési tendenciák miatt. Világszerte minden egyetem kiemelt célja a nemzetköziesítés. A megváltozó nyelvi közeg egy teljesen új, esetenként többnyelvű campust teremt. Az egyetemen belül kialakul egyfajta *lingua franca* nyelvhasználati kontextus – a beszélők között nincsen közös nyelv, tehát közelítő nyelvként használják az angolt. Ez a *lingua franca* nyelvhasználat meghatározó az egyetemi campusokon világszerte, a miénken is. A sok külföldi hallgató hozza magával a saját kulturális hátterét, a sajátos angol nyelvhasználatát, de ugyanúgy a saját egyéni különbségét, amelyek egyén-specifikusak, mint például a kommunikációs hajlandóságuk, a kommunikációs helyzetekhez köthető szorongásaik – mindezek nagyon változatos mintákat mutat-

nak. Az, hogy velünk, oktatókkal hogyan tudnak kommunikálni a hallgatók, az olyan szempontból is fontos és meghatározó az egyetemnek is, hogy milyen szinergiák, milyen kapcsolatok születnek.

Másrészt, azért is időszerű a téma, mert az utóbbi egy-két évtizedben másként tekintünk a nyelvtanulásra. Egy társadalmilag, kulturálisan beágyazott nyelvet sajátítunk el, ismerünk meg annyira, hogy funkcionálisan tudjuk használni. A nyelvtanulás kulturális és társadalmi dimenziójának nagyon fontos szerepe van, előtérbe került. *A nyelvtanulás transzformatív döntés.* Egy nyelv és kultúra megismerése, elsajátítása hatással van a személyiségre, alakítja, formálja az embert. Én szeretném azt gondolni, hogy az ember szélesebb látókörűvé, nyitottabbá válik. Ez a társadalmi fordulat (*social turn*) a nyelvtanulás vizsgálatában az elmúlt húsz évre tehető, és egybeesik Európában a kompetencia alapú tanulás hangsúlyossá válásával. Most már általánosan elfogadott, hogy nem ismereteket adunk át, hanem az élethosszig tartó tanuláshoz elengedhetetlen kulcskompetenciákat fejlesztjük. A nyelvtanulás kontextusára alkalmazva: nem nyelvtant, szavakat, tanítunk, hanem képességeket, készségeket fejlesztünk. A kompetencia alapú megközelítés nyelvtanulás és a nyelvek kulturális beágyazottságának felismerése együttesen eredményezte azt a konstruktumot, amelyről végül is a könyvem szól, az interkulturális kommunikatív kompetenciát. Mindez gyakorlatilag azon készségek együttese, amelyek szükségesek ahhoz, hogy valaki hatékonyan és sikeresen vegyen részt interkulturális élethelyzetekben.

Mi a következő lépés a kutatásodban?

Szervesen kapcsolódik a könyvem témájához, talán picit jobban kibővíti a kérdéskört és talán jobban elméleti irányba mentem. Engem továbbra is nagyon érdekel a *lingua franca* angol, az interkulturális kommunikáció, vagyis minden érdekel, ami a valódi, életszerű nyelvhasználathoz, interakciós helyzetekhez, kommunikációhoz köthető. Mindig ez a két dolog érdekelt: hogyan tanulnak az emberek nyelveket és hogyan használják azokat. Nagyon érdekes kommunikációs helyzetek vannak körülöttünk, például itt, az egyetemen is, és ezekben a külföldi diákjaink nagyon markáns szerepet játszanak. Egy teljesen más kommunikációs kultúrát honosítanak meg. A könyvem megjelenése után az első kutatásom a külföldi hallgatók e-mailjeit elemezte pragmatikai szempontból, úgymint az udvariassági szokásaikat, kommuniká-

ciós stratégiáikat, identitáskifejező módjaikat, diskurzusjelölőiket vizsgáltam meg, és nagyon érdekesek azok a transzferek, amelyeket a saját nyelvükből, a saját kultúrájukból átemelnek az írott *lingua franca* angoljukba. Nagyon gyakori megszólítás, például a “Dr. Livia,” – bizonyára te is találkoztál már ezzel. A kedvenc e-mailem, amit valaha kaptam az úgy kezdődik, hogy “Good luck to you, Dr. Judit.”, ez lett egyébként a címe ennek a tanulmánynak is, tehát ez az egyik irány, a campusunkon megfigyelhető *lingua franca* angol kommunikáció jellemzői. Egy másik, számomra különösen kedves és izgalmas iránya a kutatásaimnak egy újabb, szintén aszimmetrikus kommunikációs helyzetet vizsgál, az intelligens asszisztensekhez (*Siri, Alexa, Google Assistant*) intézett emberi beszéd interakciós sajátosságait próbálja feltárni.

Fiatal oktatóként hogyan alakul a kapcsolatot a hallgatókkal?

Én nagyon szeretem a hallgatókat. Van nagy előadásom, ott viszonylag sok hallgatóval találkozom. Az előadások komoly színterei a hallgatókkal való kapcsolatomnak, mert ott igazán ki tudok teljesedni. Az MA programban is tanítok. Van egy kutatómódszertan szemináriumom, amit most tartok először, a 2021 őszi félévben, és imádom! Egy áttörésnek tekintem a szakmai életemben, mert azt érzem, hogy kimondottan elégedettek a hallgatók. Azt hiszem, hogy a sok segítségtől lesznek a hallgatók elégedettek, el-

képesztően hálásak tudnak lenni a hallgatók azért a segítségért, amit ők maguk relevánsnak tartanak. Nagyon fontosnak tartom, hogy figyeljük, mire van igazán szükségük, mert márkánsan más ez a generáció, mint akár csak az én generációm volt.

Mit szeretsz jobban? Oktatás, kutatás, adminisztráció?

Én mindig azt mondtam magamról, hogy én tanár vagyok. Tanár génjeim vannak, a tanárság számomra a legfontosabb a világon. De amikor éppen azt kutatom, ami nagyon érdekel, akkor az is be tud szippantani, a legutóbbi, dialógusrendszerekkel folytatott humán kommunikációs kutatásom több, mint egy évig gyakorlatilag napról napra, folyamatosan a fejemben volt. Úgyhogy már inkább azt mondom, hogy vannak korszakaim. Vannak időszakok, amikor nagyon szeretek tanítani, és nem is értem, hogy miért kellene most bármit is elemeznem, és vannak olyan periódusaim, amikor teljesen elmerülök a kutatásban. A bölcsészkarunk pont ennek a diverzitásnak a helye és példája. Borzasztóan élvezem, hogy tanítás közben kutatást is tudok végezni, vagyis meg tudom figyelni a hallgatóimat tanulás közben. Hálás vagyok a hallgatóimnak, mert tőlük tanulom a legtöbbet, arról, hogy az emberek hogyan tanulnak nyelveket és hogyan használják az elsajátított nyelvtudást.

Az interjút készítette: Szélpál Livia
Fotó: Mánfai György

TANULÁSMÓDSZERTANI TANÁCSADÓ SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉSI SZAK

Az élethosszig tartó tanulás egyre elterjedtebbé és szükségesebbé válásával, a munkaerőpiac gyors változásával egyre inkább a tanulás képessége válik az alkalmazkodás és sikeresség zálogává. Ez a tanulás felfogásában és segítésében egy olyan változást eredményez, ahol a hangsúly a tartalmi elemekről (hard skills; megtanulni valamit) egyre inkább a folyamat elemekre (soft skills; pl. megtanulni tanulni) tevődik át. Ezzel párhuzamosan a tanulással kapcsolatos pszichológiai és pedagógiai elméletek és gyakorlatok is változnak.

A képzés célja olyan szakemberek képzése, akik járatosak a tanulás biopszichoszociális természetében és ebből a tudásukból fakadóan képesek hatékony, egyéni tanulási stratégiák és hálózatos gondolkodás kialakításában támogatni klienseiket. Élményszerű, önismereti tudás birtokában képesek átfórnálni a tanulással kapcsolatos attitűdöt és képesek tudományosan megalapozott, hatékony eszközökkel támogatni a tanulást.

Részletek és jelentkezés itt:

